

Apie stiklo dailininkės Sigitos Grabliauskaitės kūrinį „12 susitikimų, 24 prisilietimai“

Visus 2022-uosius Kauno kolegijos Menų ir ugdymo fakulteto Menų akademija minėjo Pelėdų kalno įžymybės – Kauno meno mokyklos – 100-mečio jubiliejų. Tarp kitų renginių čia vyko kultūrine ir menine prasme itin vertingas projektas, apėmęs dvylikos įvairių kartų menininkų – Rimanto Dichavičiaus, Stasio Eidrigevičiaus, Jono Gasiūno, Dainiaus Liškevičiaus, Evaldo Pauzos, Juozo Statkevičiaus, Dariaus Mikšio, Židrijos Janušaitės, Remigijaus Sederevičiaus, Felikso Jakubausko, Eimučio Markūno, Eglės Ridikaitės – kūrybą. Visi šie menininkai XX a. 6–9 deš. Pelėdų kalne mokėsi meno paslapčių. Tiesa, visiems jiems tai buvo tik pirmoji stotelė prieš tolesnes, dar gilesnes meno studijas, tačiau tos dienos, kurias būsimieji kūrėjai praleido Kaune, daugeliui įsiminė kaip neįkainojamas ir nepamirštamas susitikimas su pirmaisiais dailininkais-dėstytojais, meno esmės pažinimu, kūrybine aplinka, kurios nepajėgė sunaikinti netgi ilgi sovietmečio metai.

Taigi, Kauno kolegijos studentai ir Pelėdų kalno galerijos svečiai galėjo pamatyti dvylika labai originalių, žinomų menininkų parodų, kurių autoriai atspindėjo jau dabartyje susiformavusias, juos dominančias temas, savąjį stilistinį braižą, kūrybos lauką, naudojamas meno raiškos priemones. Ekspozicijose demonstruoti tapybos, skulptūros, grafikos, mados, keramikos, conceptualiojo meno darbai ne tik puikiai atskleidė autorių meninius interesus, bet ir jų asmenybes, o šilti parodų atidarymo vakarai leido atgaivinti daugybę įdomių prisiminimų, kolegoms ir studentams suteikė gausybę žinių, susietų su įvairių etapų Pelėdų kalno istorija. Čia prisimintos veikusios mokyklos: Kauno taikomosios dailės vidurinė mokykla, S. Žuko taikomosios dailės technikumai, Aukštesnioji meno mokykla ir kt., buvusios specialybės, dėstę pedagogai...

Visų šių parodų atidarymų sudedamąja dalimi tapo savotiškas pagerbimas – prisistatančio menininko abiejų rankų delnų įspaudų ėmimas. Įkūnyti dailininko rankų delnus stiklo medžiagoje – puiki idėja, kurią kaip baigiamąjį parodų akcentą generavo projekto autoriai. Stiklas kartu ir kieta, tvirti, ir trapi, jautri medžiaga. Viena vertus, savo prigimtimi objektui ji suteikia ilgaamžį išlikimą, kurį galime susieti su menininko kūrybos svarba, amžinumu. Antra vertus, stiklo skaidrumas, grakštumas dera su pačios kūrybos a priori jautrumu, kartais ir pažeidžiamumu.

Dvylikos menininkų stiklo rankų dvidešimt keturių delnų įspaudų ciklą „12 susitikimų, 24 prisilietimai“ kūrė Menų akademijos stiklo specializacijos dėstytoja Sigita Grabliauskaitė. Dailininkė Pelėdų kalne dėstyti pradėjo nuo 1985 m., į tuometinį S. Žuko taikomosios dailės technikumą atėjo gavusi paskyrimą iš karto po Vilniaus dailės akademijos Kauno fakulteto baigimo.

Sigita Grabliauskaitė pati ne kartą yra rengusi asmenines autorines parodas, kuriose pagrindine tema pasirinkdavo savo kaip menininkės arba jai artimų šeimos žmonių portreto ar rankos motyvą. Taigi, dar prieš šį projektą jai buvo gerai žinomas pačios technologijos – delno įspaudų darymo ir po to jos skulptūrinio gaminimo ir įgyvendinimo stiklo medžiagoje procesas. O šis procesas nėra lengvas. Nors Sigitai netrūko patirties, tačiau menininkų delnų įspaudų darymas buvo gana sudėtingas, su pertraukomis darbas tęsėsi visus metus, t. y. tol, kol tęsėsi parodų ciklas. Jam pasibaigus, menininkė monumentalius stiklo rankų delnus dar apie du su puse mėnesio intensyviai, beveik be pertraukų, tvarkė Menų akademijos Stiklo studijoje.

Tai kaipgi gimė stiklo delnai? Pirmiausiai dailininkei reikėjo pasiruošti įspaudui pagaminti tinkamą masę, sumaišant ją iš gipso, kaolino, kvarcinio smėlio ir vandens. Kadangi ši ruošiamą masę greitai sustingsta, buvo privalu greitai kviesti menininką, kad šis įspaudų abiejų rankų delnus. Tai parodos atidarymo šurmulyje (kai ir vyko šios atraktyvios viešos akcijos) nebuvo lengva. Vėliau laukė daug kruopščių procedūrų: dešinės ir kairės rankų delnų įspaudų atvėrimas, reikalingų matmenų stiklo ruošinių talpinimas į paruoštą formą, manufaktūrinis moliravimas (unikalus stiklo klampinimas vienkartinėse formose) el. stiklo klampinimo krosnyje, stiklo objektų kruopštus išvalymas,

„išvadavimas“ iš vienkartinių formų, sterilus nuvalymas nuo apnašų, šaltas stiklo apdirbimas graviruojant ir šlifuojant bei kita.

Visos šios procedūros atskleidė puikų Sigitos Grabliauskaitės kaip stiklo dailininkės technologinį įdirbį, nes rezultatas stulbina. Jame nematome absoliučiai jokio storasienių stiklo atliejos luitinių objektų broko ar neprognozuojamo defekto. Netgi atvirkščiai, stebime visas smulkiausias menininkų delnų ir pirštų gyvenimo paženklintas linijas, raukšles, autentiškus kiekvieno kūrėjo linijų griovelius, pirštų galiukų lašelius, saulytes, plunksnes. Visa tai chiromantui neabejotinai atskleistų žmogaus kaip menininko simbolius – gyvenimo ar meilės linijas, laimės, kūrybiškumo ženklus, o paprastam stebėtojai parodo rankų delnų autentiškumą, detalių grožį, vizualinį kitoniškumą, fotogeniškumą. Stiklo taip pat puikiai atsispindi žmogaus rankos siluetas, forma, pirštų linkiai, sąnariai, kontūrai, net judesys. Visus šiuos dalykus tampa įdomu stebėti, palyginti, nes juk rankos, kaip ir veidas, yra esminga žmogaus tapatybės dalis. Vienos rankos monumentalesnės, kitos rafinuotesnės, lanksčių siluetų. Visos jos išduoda menininko charakterį, leidžia atpažinti jį per delną, sufleruoja amžių, charakterio ekspresiją, kūrybiškumą, jautrumą. Sigita teigia, kad ji per šiuos metus taip susigyveno su dvylika kūrėjų, kad tik pažvelgusi į rankas jau žino, kuriam iš menininkų jos priklauso. Žinoma, rankos įspaudimas į paruoštą masę iš dalies suformavo baigtinę rankų kompoziciją, bet kiti aptartieji niuansai išryškėjo stiklo dailininkei dirbant.

Visi 24 rankų delnai pagaminti iš nepaprastai gražaus, prabangaus čekiško optinio stiklo. Jas Sigita Grabliauskaitė talpino ant dviejų stiklo pagrindų, vaizduojančių atverstą knygą. Kita vertus, padėjus iškildintas stiklo rankas ant atverstos knygos, jos prisilietė ir susiliejo su pagrindu, tapo lyg ir atverta viso gyvenimo knyga, pristatančia konkretaus žmogaus – kūrėjo – istoriją.

Toks rankų postamento pasirinkimas sugalvotas, kaip teigia pati autorė, ne tik įgyvendinant sumanymą, bet ir siekiant praktiškumo – stačiakampis knygos formos pagrindas yra estetiškas, optiškai paveikus, tinkamas objektui eksponuoti tiek gulsčiomis, tiek ir statmenai (nelygu, kokios turimos kūrinio demonstravimo galimybės). Taigi, pats stiklo luitas yra patogus įvairiems objektų demonstravimams ir apšvietimo variantams. Autorės išgręžioti ir stiklu užpildyti knygos puslapio akcentai – rasos lašelio formos padėjo suvienodinti visą ciklą, sustiprino rankos prisilietimo prie knygos pagrindo efektą.

Dailėtyrininkė dr. Raimonda Simanaitienė